

de la Batllia o petita Cerdanya ab sos poblets escampats entre la verdor dels prats o mig amagats en els replecs de les serres. Bellver se destaca dalt d'un turó. Desde'l coll se baixa constantment.

7 h. 15. NAS poblet de 23 cases ab 72 habitants pertanyent al terme parroquial de Santa Eugenia y al municipi de Bell-

ver. Està situat en un serradet entre la plana y la vall de Ridulaina.

Se baixa dret al plà.

7 h. 20. Se deixa a la dreta, a curta distancia, el poblet de Pi.

Segueix el camí planerament entre prats y arbreda.

8 h. BELLVER.

VI

SERRA DEN CIJA Y PEDRAFORCA

ITINERARI N.º 89

De Llinás a la Serra den Cija

PER LA CREU DEL CABRER
Y RASOS DE PEGUERA

5 h. Fins a Creu de Ferro.

5 h. 30. Fins a Serrat Vultó.

6 h. Fins a cap de Llitzet.

Es una de les excursions més interessants y agradables a efectuar des de càn Jaques de Llinás. Ofereix el captivant aspecte d'una part del engorjat de l'Aiguadora, de la clotada de les Canals de Cutllari, бага abans de les més famoses de Catalunya, dels magnífics y extensos Rasos de Peguera y de la superba massa de la montanya den Cija.

Pot combinar-se ab un retorn a Berga, Serchs, Sal-des o Gósol o be al propi Llinás per la Font del Pi, baixant pel rampant de mig-jorn de la montanya.

Davant mateix de càn Jaques de Llinás se pren un corriol que s'enlaira sobtadament, dei-

xant separada a la dreta la iglesia de Llinás.

10 m. Iglesia de la Mare de Deu de Mata. Se passa pel peu del temple y s'empren forta pujada pel bosc.

20 m. Se troba el camí de de les vagonetes que porta a la caseta del cable.

Va planejant-se pel propi camí vers a l'esquerra per anar a trobar el trau de les gorges de l'Aiguadora.

30 m. El camí revolta molt per damunt de l'engorjat del riu. Bonic aspecte de l'enforancada vall. S'obre pregon al dessota el clot de la Vallera de Sorrifés.

45 m. Penyal y clot de Molló, al dessota a l'esquerra.

50 m. Gira el camí cap a les clotades de les Canals de Cutllari deixant l'Aiguadora a l'esquerra. La бага de les Canals era abans molt fornida de magnífica arbreda y tenia justa anomenada. Avui està arrasada. Se n'extragueren mils de tonelades de fusta, havent-se fet obres importants per a sa millor explotació. S'obriren camins y's

col·locaren vies en l'extensió de molts kilòmetres. Aquestes vies acudien al caire d'un gran cingle en la vall de la Corva, des de qual cingle, per medi d'un cable, se baixava la fusta al fons de la vall en que hi havia altra instal·lació de vagonetes que conduïen la fusta a la Serrodora.

1 h. Queda a l'altra part del clotat, en lloc sortit y enlairat, la iglesia de Sant Martí de Canals.

1 h. 10. Cal Tany, aon se deixa el camí de les vagonetes per a enfilar-se a l'esquerra per un dret viarany.

1 h. 15. Font del Tany, al peu del camí, en lloc arracerat.

Fora pujada per un extrem de serra avançat, entre la clotada del Neixador y la del Solà d'Abellanès que s'ajunten en avall davant de la casa de Canals.

Se guanya una costa molt feixuga y penosa.

1 h. 30. La pujada se suavisava bon xic y's va planejant, fruint de la vista d'abdues clotades.

1 h. 40. Torna a refermar-se la pujada.

1 h. 50. Collet al peu mateix dels Rasos.

Ferma y última empitrada per a guanyar el carenar. Pastures verds y llisos brodatats de pins. Queda a la dreta, a uns cinc minuts de distància, el collet aon s'hi enlaira la Creu del Cabrer, qual Sant Christ se destaca magestuosament. Val la pena d'arribar-hi encara que sia fent un xic de marrada.

1 h. 55 Creu del Cabrer—1700 m. alt—en un gran sortit de la collada que desestrebada dels Rasos separa els clots de les Canals de la clotada de Co-

mabona. Limita'l Bergadà y la Comarca del Cardener.

La creu es alta y ostenta una magestuosa imatge del Sant Christ, obrada en metall. En aquest lloc solitari, encatifat d'herbei y rodejat d'escampats pins, davant de la gran immensitat de l'espai impressiona de debó l'aspecte sobirà de l'imatge destacada de la creu.

Aquest Sant Christ fou costejat pel propietari de Berga Sr. Pujol y Thomàs per a substituir-ne un altre de fusta, record del famós bandoler conegut ab el nom de CABRER.

Fins al peu del replà arriben els pins que resten del antic magnífic bosc.

A cinc minuts de distància en la vessant dels Rasos de Riu y caients del sot de Comabona, hi ha la Font del Cà d'aigua molt bona, que convida ab la seva ombra y frescor.

En la serra que separa el sot de Comabona dels clots de les Canals pot visitar-s'hi la grandiosa bauma nomenada de les Llosanques, molt gran, dividida en distints compartiments bellament ornats de jocs d'estalagmites y estalagmites.

De la Creu del Cabrer pot baixar-se clot de Comabona avall dret a càn Valentí y Llinàs. Es baixada molt dolenta y no pas recomenable per l'interès que ofereixi.

Pot anar-se també des de la Creu del Cabrer a Berga, per la Font del Cà, Grau dels Porxos y plà de Campllonch aon se troba el camí de Sant Llorenç. S'hi esmercen unes tres hores. (Vegís BERGADÀ, VOL. V).

Seguint nostre itinerari's guanya el rampant herbat dels Rasos.

2 h. 10. Rasos del Mig—1910 m. alt.—en el cim del carenar. Gran y ampla extensió de pasturatges. A la dreta vers a mig-jorn s'alça el Cap dels Rasos de baix o de Riu—2000 m.—y a l'esquerra dret al nord el Cap dels Rasos de Dalt a par-riona alçaria. Dels Rasos del Mig, seguint la carena dret als Rasets, per la font de Tagast y el Santuari de Corbera, pot anar-se a Berga en poc més de tres hores (*Vegis* BERGADÀ, VOL. V).

Se segueix pel rampant de la serra en direcció al nord, passant per damunt del atapeït y lliscós herbatge.

2 h. 15. Cap dels Rasos de Dalt—2050 m. alt.—Punt culminant de l'extensa serralada. S'allarga molt planerament la montanya en direcció al nord y en una gran tirada. En el caient de ponent, en les clotades que van a l'Aiguadora, s'hi obre una grossa reconada, com una mena de bofia, formada per un reclós de verticals espadats. Forma una gran olla buidada naturalment per l'espadat de la penya, tenint son desguaç o sortida en la part més baixa, aon forma com un gran y gegantesc entall o portal.

S'omplena de neu en les primeres nevades y ja no se'n va fins al començ de l'estiu. Es gaïre be sempre la neu més endarrerida que queda a la montanya. Fosa la neu, queda el fons recobert de molçada gleba y serveix al estiu pera resguard del bestiar. Es coneguda ab el nom de Corral de Saquelles.

Se frueix del Cap dels Rasos d'un panorama de primer ordre, dels millors dels esperons sortints del Pireneu. La mira-

da abarca molts y llunyans territoris.

Van seguint-se en pendent els ondulats Rasos, atapeïts de molts pasturatges.

2 h. 35. Cap de la baga de Saquelles. Se recorre un mal dibuixat viarany internat en la boscuria. L'arbreda es d'entonació negrenca y el sol es encatitafat d'envellutat herbei d'una relluente verdor, formant un bell contrast. La baga es prou espessa y els pins força revinguts.

2 h. 50. Se baixa per la costa de la Cremada de Peguera. Antiga socarrada de pins secs y rostits, de rabassudes soques calcinades. Se conta per tradició que'l foc que s'hi produí durà llarg temps y que al apagar-se's trobà una gran estesa de llops, guineus, óssos, esquirois y altres animals salvatges.

3 h. 5. Clot de Vinal—1765 metres alt.—Bell cop de vista de la superba serra den Cija que s'esten magestuosa al enfront. Més enrrera de son costat de llevant resalta la carena pirenenca des de'l Pendis al Puigmal, ressortint el Moixaró, el Cim de la Mena, el Puigllançada y l'estesa tirada del plà de les Salines. Per l'indret de ponent s'ovira el massís del Port del Comte y la falaguera serra del Verd.

Va baixant-se pel gleber clapejat de pins y ornat de floretes boscanes, dominant-se al des-sota, a la dreta, el joliu sot de Peguera.

3 h. 10. Saleres de Catllarí, planell herbat en el que hi ha rodades de pedres per a donar sal al bestiar que puja als Rasos al estiu en grosses ramades.

Se baixa fortament per l'aresta de la serra.

3 h. 30. Coll de Ferrús—1530 m. alt.—S'encreua el camí de Gósol a Berga.

S'emprén en amunt per l'estrep avançat de la serra den Cija y's puja fortament en direcció decantada al nord.

gairebé verticals y les aspres pendents estàn a voltes esgronades. S'alçen arreu sortits grenys. Bosc esclaireït distreu poc o molt l'agror de la ràpida pujada. El desnivell de la costa desde coll de Ferrús a dalt es de prop de 800 metres sense mica d'interrupció.

Serra d'en Cija desde sota'ls Rasos de Peguera

3 h. 50. Serrat de les Eres. Bonic punt de vista sobre'l poble de Peguera y el seu sot escaient, vers al massís dels Rasos y la baga de Nou Comes y vers a llevant vers a la Creu de Fumanya y sots y baga del propi nom.

Comença la forta y fatigosa pujada que no acaba fins al cim, sempre seguida y esbufagadora. Les caients son sovint

5 h. Creu de Ferro—2250 m. alt—en el cim de la serra den Cija, en l'angle SE. de la mateixa. Es un eix de la grandiosa superba montanya y forma un gros tossal arrodonit. Els altres dos cims més enlairats son: el Serral Vulto—2281 m. alt—y el Cap de Llitzet o de Roques Blanques, el més culminant,—2322 m. alt. El primer s'aixeca en direcció NE.; el segon en di-

recció al ONO. seguint la gran serralada. La part superior de la serra mirant al nord cau en rasos verds y envellutats; el costat de mig-jorn es espadat y ferestec ab estimbats caients, grops sortits y canals vertiginosos y enxorrencades.

Desde coll de Ferrús a coll de Trapa'l grandió massis den Cija forma'l limit entre'l Bergadà y la comarca del Cardener. Les aigües cauen al nord al Aiguadora a qual riu dona naixement y més a ponent s'es-corren vers al Aiguadevall; l'estrep de serra arrencat al dessota en la Creu de Molà separa les valls dels dos rius. Al nord se vessen les aigües al riu de Saldes y a llevant a les riveres de Valcebre y Peguera.

Panorama esplendit tant en primers com en ultims termes. Vista magestuosa al NNO. del Pedraforca y de la gegantesca serra de Cadí. Al nord per damunt dels aspres trencalls de la serra de Gisclareny s'alça la gran serralada que corre desde'l coll de Tancalaporta al Pendis, ab els cims y foranques de Montmell, Vimboca y la Moixa.

Corre desde'l Pendis, el cercle de montanyes, dret a les puntes del Moixaró, coll de Jou, cim de la Mena y Padró dels Quatre Batlles. Ressurten enre-ra les serres d'Andorra y de Maranges, el Puigpedros y'l massis del Carlit. Vers al ENE. resalten el Puigllançada, el Puigmal y gran nombre de pics alterosos de les altes valls del Ter y del Freser. A llevant s'oviren les aspres montanyes de la Garrotxa y més en avall les de les Guillerries, Puigsacalm y Cabrera y al SE. el Montseny. En el quadrant de Mig-jorn entre un seguit de llunyanes y

esfumades montanyes se destaquen, Sant Llorenç de Munt, Montserrat y la serra del Tibidabo. Per darrera de les originals montanyes de Busa y de Lord, vers al OSO., s'oviren les montanyes del Urgell y de la Sagarra. S'avança a ponent el massis del Port del Comte y Oden y més endavant y més al nord la bonica serra del Verd. Entre'l gran y dilatassim espai que s'obre entre'ls ultims termes s'ovira un entreteixit de serres, valls y clotades, pobles, ermites, santuaris y escampades pagesies.

Per sa situació ressortida enfora, son gran isolament y son domini dessobre'l demés montanyam, son cop de vista es un dels millors de Catalunya. Ab més o menys variacions locals y ab determinats punts de mira la grandiositat del panorama es pariona desde Creu de Ferro, Serrat Vulto y Cap de Llitzet.

SERRAT VULTO. Desde'l cim de Creu de Ferro se baixa en direcció ENE. seguint el fil de la serra, deixant-se anar pel lliscós englebat.

5 h. 15. Ras den Cija—2225 m. alt,—ampla depressió de la serra entre Creu de Ferro y Serrat Vulto. Els pasturatges agafen una gran tirada. Les remades hi pugen al estiu a donar-hi alegria y a fruit de la bonesa del herbei.

S'atravessa'l camp joliu.

Desde'l Ras den Cija per la Font dels Combs, coll de Fumanya y'l Forat Negre pot baixar-se a Vallcebre, anant des de allí a la estació de ferrocaril de Serchs o a la de Figolsles-Mines. (*Vegís BERGADA VOLUM V.*)

5 h. 25. Ferma pujada en direcció NNE. per entre esmicolada clapiassa.

5 h. 30. Serrat Vulto. Admirable situació desembarassada en un dels caps de la serra, Bell domini de montanyes.—Altitud 2281 m.—Aixís com el cim de Creu de Ferro es llís y herbat el de Serrat Vulto es aspre y rocallós.

Sembla deure son nom al voltor, au carnífera, nomenada vulto en lloc de voltor en bona part de comarques pirenenques.

Cosa de vint a trenta minuts en avall del cim s'hi troba la Bofia, curiositat natural molt digne d'esser visitada. Forma una gran cavitat ab inclinació gaire bé vertical, fins a la fondària de 14 a 15 metres. En sa part baixa interior s'engrandeix notablement decantant-se a un costat. Son sostre forma un bell enteixinat de estalagmites combinades ab la volta de la roca. S'hi baixa per una ampla obertura en la penya que té una boca d'uns 9 ó 10 m. de diàmetre; els arbres la vorejen y les propies roques la mig amaguen. Té a més dues altres obertures, una aplomada que s'obre en el sostre y en el pla de la serra y altra que dona a la part oposada de la montanya d'aon reb llum, abdues son inacessibles sense cordes. Al fons s'hi conserven grosses congestes de neu y gran quantitat de glaç que forma belles y fines estalagmites y estalagmites. La baixada al fons se fa ab major o menor dificultat, arrapant-se de peus y mans en els esqueis y grops sortits de la penya; en sent bon xic en avall el baixant es molt millor. Des de'l fons produeix en un gran efecte la grandiosa volta y els forats oberts en la penya. Al

estiu se sent al fons lorta impressió de fredor.

CAP DE LLITZET O DE ROQUES BLANQUES. Desde Creu de Ferro's baixa seguint l'aresta de la serra en direcció al NO. Continuats alts y baixos, grops sortits, recolzes accentuats, cops de vista superbs, timbes en el costat de mig-jorn. En els Rasos den Cija que s'estenen al dessota en el costat nord hi ha la fresquíssima Font den Cija (*Itin. n.º 91*).

5 h. 40. Collet molt aspre que talla la serra—2275 m. alt.

Forta empitrada montanya amunt per clapiassa esmenuçada.

6 h. Cap de Llitzet o de Roques Blanques—2322 metres alt—punt culminant de la serra den Cija. S'alça estibat pels costats de mig-jorn y de ponent. Bell mirador de la conca del Aiguadevall y de la vall de Gòsol. Panorama extensíssim. Bon punt d'observació y orientació del gran massís. Al dessota del cim s'aixequen les Roques Blanques, ben caracterisades, y en un grop avançat, nu y estibat, el Cap de la Gallina Pelada, de típic tirat.

ITINERARI N.º 90

Ascensió a la Serra den Cija desde Llinás

PER LA CREU DE MOLÀ

4 h. *Excursió interessant de montanya. Belles tirades de camí. Ferma escalada de la serra per un de sos costats més inespugnables. Cal estar avesat a trescar pels cims de les serres pera practicar-la.*

Se segueix desde Llinás el camí marcat en l'*itin. n.º 79*, en sentit invers.

1 h. 40. MONTCAUP.

Desde la iglesia de Montcaup deixant a l'esquerra el camí de Gòsol se va serrejant per damunt dels aiguavessos de les clotades afluent de l'Aiguadora.

1 h. 50. Pi Llong.

2 h. Cal Barraca, petita pagesia.

2 h. 5. Font de la Barretina, al peu del camí. Vessa a la vall de Coll d'Aubi.

2 h 10. Cim de la serra dels Prats d'aon s'ovira un magnífic panorama.

Se destaca magestuosa al enfront, al NE., la serra den Cija, destacant-se marcadament els

Serra den Cija desde la Serra dels Prats, al hivern

1 h. 55. Cal Ripolles, en un cap de serrat. S'obren al desso-ta el clot de Vallsadolla a la dreta y la clotada de Coll d'Aubi a l'esquerra abdós afluent de l'Aiguadora, ovirant-se en la vessant contraria de la última vall el Forat de Coma Reïna, cova molt interessant y digne d'ésser explorada.

Font de la Pedregosa, prop del camí.

cims avançats del gran muraldal de mig-jorn, Cap de la Gallina Pelada, Les Llosanques y La Roca Gran. Dret al nord s'ovira'l poble de Gòsol dins de sa xamosa vall, tancant el llunyà horitzó la grandiosa serra de Cadi. Al NO. se dibuixa la serra del Verd ab son extens estrep de Cap de Balç, ressortint més en avall y en més apartat terme la alterosa Serra de La

Bofia o del Port del Comte, de la que'n sobressurten els cims d'Estibella, La Tossa Pelada, Cap de Querol y Les Morreres y destacats enfora coll de Jou y el Codó. Al NNE. se destria arrogant el Pedraforca. Al E. s'aplanà'l coll de Ferrús y al SE. s'estenen els Rasos de Peguera. Al S. entre onades de

serra den Cija, arrencant a mig caire de son massís aprop de la Creu de Molà. Va a trencar-se en l'engorjat de l'Aiguadevall.

Se segueix pel cim de la serra ab plé domini de vista.

2 h. 20. Portell de Griells, entre la clotada de la Baga den Solsona y la fondalada de la Font del Pi.

Coll de la Creu de Molà en plé hivern

montanyes ressurten en els primers termes els cingles dels Tossals y Taravil, els fondals de l'Aiguadora y les serres de Busa y ls Bastets, perdent-se al lluny la mirada en la extensió del variat panorama.

La serra dels Prats que corre vers a ponent se deriva de la

Se va serrejant en direcció decantada al Nord.

2 h. 55. Coll de la Creu de Molà—1510 m. alt.—aon atravessa'l camí ral de Gósol a Berga (*Itin. n.º 76*).

Boníc aspecte de la serra den Cija, del Clot de l'Infern y del sot de la Font del Pi.

Se segueix pel caire de la aresta que estrebada en la serra den Cija separa les vessants de l'Aiguadevall i de l'Aiguadora.

Passants a voltes dificultosos, sense camí marcat.

3 h. 20. Comença la forta escalada pels escorrancs y rellleixos de la Canal Gran. Cal ajudar-se de mans y peus. Extraordinaris aspectes y grandiosos cops de vista. La timba s'obre sempre dessota'ls peus.

4 h. S'arriba sota'l cim, en el peu de l'aresta. Última empitrada per damunt del detritus.

4 h. 15. Cap de Llitzet.

ITINERARI N.º 91

De Gósol a la Serra den Cija

PER LA FONT SALADA

4 h. 45. *Al cap de Roques Blanques, al Seriat Vuit o al cim de la Creu de ferro. Es un itinerari molt interessant per a pujar a la Serra des de Gósol y el més pràctic y descansat per a poder anà a cavall fins aprofit del cim.*

45 m. ASPÀ. De Gósol al Aspà (Vegis *itinerari n.º 76*).

Se deixa'l camí ral de Berga a la dreta y's pren altre camí que s'enfila a l'esquerra.

50 m. Càn Reig, casa situada pinïorescament sota un enrestallat de punxaguts penyals, isolats, acanalats y rectes.

S'empren pujada molt forta per terror rost.

1 h. Càn Miquel. Plana del Reig. Bonic cop de vista de montanyes. Continua ferma la pujada en direcció SE.

1 h. 5. Cap de la pujada. Segueix tot planer el camí, més aviat en lleugera baixada, do-

minant la clotada de Fanès. Aquest petit poblet se veu al dessota damunt dels bancals de penya del riu Aiguadevalls.

S'atravessa una regió rocallosa molt abundant en fòssils.

1 h. 25. Veïnat de coll de Trapa, a la dreta, separat del camí. Aquest empren la direcció vers a llevant. Paisatges tristos y desolats. El massís den Cija s'alça arrogant a mig-jorn.

1 h. 35. Coll de Trapa—1460 m. alt.—Ampla derivació de serra, molt ampla y oberta, que corre de N. a S. entre'ls rectes y enlairats caients de la serra den Cija a mig-jorn y els contraforts del Pedraforca al nord. Partió d'aigües del Llobregat y de l'Aiguadevalls. Limit entre les comarques del Bergadà y Cardener.

Se baixa en direcció ENE. per la vora esquerra del clot desolat, pelat y aspre que's forma sota coll de Trapa. Terror esllavissat y enxorrencat.

1 h. 45. Aiguabarreig de la barrancosa vall que baixa dels contraforts de ponent de la serra den Cija y de la pelada y eixuta que's forma sota coll de Trapa.

Enforc de camins. Se deixa a l'esquerra el que va a Saldes.

Se baixa per la vorera aspra y enfondida de la torrentera. Terror molt trencat; a l'esquerra del camí hi càn Xisquet, a la dreta càn Cisteller o Cap de Dol, cases de pobre aspecte.

1 h. 50. Se passa a la part oposada de la clotada junt a la unió de dues torrenteres, la que baixa de Roques Blanques en la serra den Cija y la de Coll de Trapa.

2 h. Càn Rapat, casa abandonada. Segueix el terror erm y pelat.

2 h. 10. Masfret, casa de pagès que's deixa a un costat.

S'hi deixa també el camí ral que pel coll de Morronegre y Vallcebre, Grau de la Mola y poblet de Figols, va a Pont de Raventí y a l'estació de Serchs; el tragecte es de cinc hores llargues. Un embrancament d'a-

aresta que separa l'Aigua Salada de l'Aigua de Pont.

2 h. 50. Collet obert entre les dues citades valls. El viarany molt perdedor se decanta dret al clot de l'Aigua Salada per terror del tot desfregat y aspre. El riueta salta joganer entre pedregall triturat. Més

Pedraforca desde sota Fanès

quest camí, des de'l coll de Morronegre porta a Figols les Mines per Vallcebre y el Grau de les Granotes, tragecte practicable en quatre hores y mitja. (*Vegis* per a detalls d'aquests camins BERGADÀ, VOL. V).

Se puja serra amunt per dolent viarany. El terror es molt pedregós y eixaragallat. La costa molt feixuga segueix la

enllà se dominen en avall els desolats plans de Palomera, el coll de Paradell y els cingles de Costafreda; més a la dreta s'alça avançat el Serrat Vulto en l'extrem de la serra den Cija. El Pedraforca s'aixeca arrogant damunt de Saldes. Vers al Nord s'esten el Cadí y més al NE, el Moixaró damunt de l'asprosa serra de Gisclareny.

3 h. 10. Font Salada—1740 m. alt,—a petita distancia del camí, a la esquerra, en un sot embarrancat. La temperatura de l'aigua es de 4º y té un gust molt fort de sal que la fa de mal rebre al paladar. Brolla sota un bancal de penya, en forma de bauma. Neix per tots indrets formant una deu copiosa y constituïnt tot seguit el riuert que's llença en avall joguinos y saltador per llit embarrancat. Deixa a son pas una capa blanquinoso per la molta sal que desprèn.

El camí domina tot seguit el sot aon neix la font y s'enlaira ràpidament, perdent-se tot sovint entre les esclavissades y terralleres que's presenten, a voltes, gaire bé verticals.

3 h. 30. S'atravessa una barrancada seca y escrostonada y's puja de travers y de dret per terror molt rost, de mal bregar pera les cavalleries que no poden reblincolar y llisquen a l'ensorrar-se en el triturat pedregall. Es impossible anar montat desde la font en amunt.

3 h. 50. Se troba la barrancada que baixa de la Font den Cija. La pujada continua ferma, més no es ja per terror rocallós. El davallant està format per una extensa y atapeïda catifa de verd y relleuent herbei.

4 h. 10. Font den Cija,—2200 m. alt.—Està sempre apariada pels pastors. La temperatura del aigua es de 6º. A tot son envolt y sota l'aresta de la serra s'estenen magnífics rasos de pasturatge que s'allarguen fins al Ras den Cija, entre Serrat Vulto y Creu de Ferro, en caients suaus. Grosses congestes de neu s'amaguen en els

replecs y clapen la brillant verdor del herbei.

El panorama dret al Nord verament suggestiu es desde'l Cadí al Puigmal. Dret a llevant s'alcen en confos desordre totes les altes serres del Bergadà y vers a ponent s'enlaira la serra del Verd y les montanyes de Sant Llorenç. El Pedraforca ofereix un bell aspecte de retallades puntes y trencalls, perdent el caracter y la forma que li dona nom.

Al estiu donen bó de veure les ramades de bestiar boví y de llana que s'escampen per aquest bé de Deu de pasturatges. La temperatura es sumament agradable y l'aire frescal y'l sol no molesten pas, encara que aquest cremi la pell.

Desde la font puja un camí a la esbiaixada dret al cim, arribant al repeu del serrat més alterós que cal sols escalar.

4 h. 45. Cap de Roques Blanques.

En 30 minuts pot anar-se també, desde la font, al Cap de la Creu de Ferro o al Serrat Vulto.

ITINERARI N.º 92

De Gòsol a la Serra den Cija

PER COLL DE TRAPA Y'L FIL DE LA SERRA

3 h. 15. *Excursió més curta pera fer desde Gòsol l'ascensió al Cap superior de la Serra den Cija. Es un xic fatigosa més la bellesa dels panorames, en el recorregut de la serra, compensa la fatiga. Pot anar-se si's vol en cavalleria fins a càn Escarola a cosa de mig camí. Desde allí es faedora sols a peu y sovint per dolents passants de montanya.*

Se segueix el camí ral de Berga (*Itin. n.º 76*).

45 m. ASPÀ. Se deixa'l camí de Berga y se segueix el de coll de Trapa (*Itinerari anterior*).

1 h. 35. Coll de Trapa.

Deixant el camí en avall se puja pel costaner de la serra, tenint al dessota àrida y desolada clotada. Paisatges tristos y erms. Extensió bella d'horitzons.

1 h. 50. Càn Escarola, pobre casa de pagès. Continua serrejant-se en direcció a mig-jorn, sense camí ni carrera. Se domina la vall de Saldes. Primers termes erms y nusos, enxorrencats y esllavissats.

Pujada ferma y seguida.

2 h. 15. Cim alterós y aspre desde aon se domina per alts estimballs la pregonia clotada de l'Aiguadevall. Magnífic punt de vista.—1800 m. alt.—Si's vol evitar aquest cim no cal més que costejar-lo, més es aconsellable l'assolir-lo.

Va carenejant-se ab esplèndid domini de vista, sempre en direcció decantada a mig-jorn.

2 h. 45. Portet,—2001 metres alt.—enlairat superbament; al dessota s'obre ferèstec el pregon Clot del Infern y's destaca'l Cap de la Gallina Pelada. Enfora y avall resurten les pelades Roques Blanques. Esplèndid cop de vista dels clotals del costat de mig-jorn y de les pregones valls.

Se va carenejant en direcció SE. seguint les asprositats de la serra.

Se frueixen bells punts de vista dels cims y replecs de la montanya y una admirable extensió panoràmica.

3 h. 15. CAP DE LLITZET o de Roques Blanques.

ITINERARI N.º 93

Ascensió al Pedraforca desde Gòsol

PER LES SET FONTS

3 h. 30. *Es el punt més indicat y generalment seguit pera fer l'ascensió. Pot anar-se en cavalleria fins a les Set Fonts.*

Les distàncies desde les Set Fonts son verament infixables, depén de les aptituts o entrenament de cada qual en l'exercisi d'ascensió a les montanyes. Les que dono son fruit de propia pràctica personal.

Se segueix desde Gòsol el camí marcat en l'*itin. n.º 86*.

45 m. Coma dels Caners. Se deixa'l propi camí y es pren un corriol que corre esma perdut pel fons de la Coma dels Caners, atravessant-la distintes voltes per damunt del gran devassall de roques y codols que omplen son ample llit y amaguen sovint el petit curs d'aigua que hi circula. Aquestes quantitats de pedres justifiquen el nom de *caners*, agombolament de *cans*, pedres o rocs.

Els caients de serra son verds; els cims enasprats.

1 h. 20. Collada del Teuler, que encapçala la Coma y d'aon se domina un bellíssim cop de vista sobre la preciosa vall del Gresolet y les rectes canals y ferèstecs clots del repeu del Pedraforca, ab l'amagat y solitari clot de les Arquedes d'espessa negror de bosc en son fons.

Deixant el coll a l'esquerra's guanya el rampant de la Coma per atapeït g'ebatge.

1 h. 30. Coma de les Set Fonts, verda y envellutada. Arreu brolla aigua que dona llusor y consistència als rics pasturatges. La forma de la Coma es arrodonida, vorejada de ressortits enaspalls de penya.

Va guanyant-se pel gleber el rampant de la montanya fins a trobar els eriçalls que coronen la cresta de la vall.

1 h. 35. S'assoleix una aresta rocosa que forma un engranall de puntes eriçades y que separa

Les Set Fonts

En la llisa pendent herbada hi neixen les set fonts que li donen nom, l'una prop de l'altra. L'aigua brolla a 6º de temperatura y es rica al paladar. La font més important està ben aconduïda.

Desde les fonts se frueix d'un bonic punt de vista de la Serra Pedregosa y en part de la de Cadí.

la coma de les Set Fonts del aspre y enfondit clotat de la Tossa.

Cal anar seguint la aresta pel repeu dels grenys y per fatigós passant pedregós. Se troben claps de relliscós herbei entremig de la clapissa. La massa del Pedraforca's redreça sempre al davant com inatacable y vertical emmurallat.

1 h. 55. Guanyat un nervi avançat del grandió massís va seguint-se de dret la enasprada aresta. La timba s'obre a banda y banda. Roques somogudes y trencats eriçalls arreu. Vers a la esquerra s'obren fondals feréstecs sota'ls abruptes caients del Pedraforca.

Pregona grallera oberta en un costat. Presenta un trau esferidor d'una fondaria no reconeguda. El forat es ample estrenyent-se dret al fons. Les pedres que s'hi llencen resonen fatídicament en la caiguda, rebatudes pels cantells de la penya, perdent-se son últim ressó en la buidor. A voltes pugen les glalles espaordides movent una cridoria eixordadissa.

2 h. 10. Collada del Verdet, —2225 m. alt.—en el cap de la trencada aresta que s'ha anat seguint en part; el fons es inabordable per abdós costats, estibat y rublert de grenys sortits. Arrapada per un costat ab el Pedraforca corre per l'altre dret al coll del Teuler, el Collèl y el Plà de les Bassotes a trobar la Serra Pedregosa, formant el nervi que uneix el Pedraforca ab el Cadí y que separa les aigües del Llobregat y del Cardener per llurs afluents.

En el costat de llevant cauen les vessants dret al ensotat clot de les Arquedes. La fosca baga de Pí Agafat s'estén per dessota'ls espadats y canals del Pedraforca. Els pins pugen bon troç amunt arrapant-se en els esqueis y grops de les penyes.

A la part de ponent s'hi desplega la trista y desolada clotada de la Tossa.

Imposant aspecte del grandió massís.

La canal del Verdet s'obre al davant, retallada de dalt a baix.

Cal escalar-la pera guanyar el cim. Se voreja la timba per a anar a guanyar el trau de la canal.

2 h. 20. S'assoleix la canal —2280 m. alt.— Té de guanyar-s'en fins al cim una quarta part de la canal; les tres quartes parts restants cauen aplomades en avall, formant un precipici esgarriós, qual gola s'obre sota'ls peus.

Se puja canal amunt pel gran escorranc de roques despreses, desfetes y triturades. N'hi han de tota mena, xiques, grosses, mitjanes, arrapades y fermes, somogudes o trinxades. Al fixar-hi el peu moltes se desprenen o esllavissen y reboten en avall fent-se a troços, movent una fressa esglaiadora al rompres en mil bocins al caure dret a la gola del abisme. Si s'es més d'un al fer l'ascensió cal anar en compte ab el que's té davant pera evitar el rossoleg de les pedres que llença. La inclinació de la canal es d'un 80 %. Per a la escalada cal aprofitar els grops sortits y més consistents de la xemeneia. Es menester a voltes fer contraccions de mans y braços, pera ajudar a peus y cames. La graonada pel cor de la canal tindrà un centenar de metres de desnivell.

2 h. 45. Cap de la Canal del Verdet.—2234 m. alt.— Bella compensació de les dificultats vençudes. Esplèndid y immens cop de vista. La grandiositat del espai y la estretor del lloc fan estremir. El carenar es tallat com una ganiveta. Timba y timba s'obren per banda.

Al costat mateix de la canal, a la dreita, s'hi aixeca una punta alterosa de reduït espai en son cim, en la que hi caben sols dretes unes cinc o sis persones,

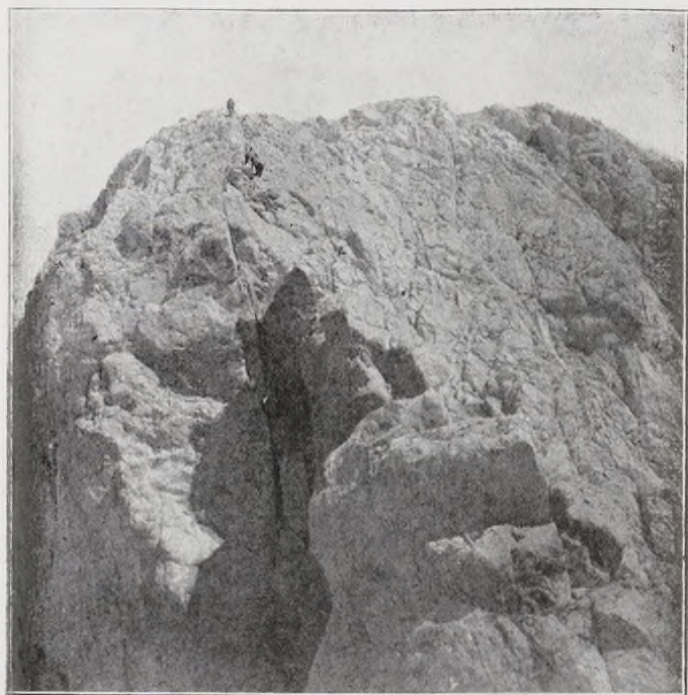
estant ocupat el centre per una torreta de pedres apilonades.

Cap al costat oposat s'estenen en tortuosos y verticals depressions tots els cims que coronant la serra formen el conjunt del pollagó superior.

Se va carenejant en escalada pel rocater somogut que's des-

2 h. 50. Canal Roja; s'obre a la esquerra dret a la vall del Gresolet. Sa rogenca gola es gaire bé vertical.

S'atravessa l'estret pas de la Canal y s'emprén nova escalada per la nua penya davant de la magestuosa immensitat del espai.

Pujant al cim del Pedraforca

prén rostós avall fent estremir el còs y espaordint l'esperit. La timba que s'obre al dessota es d'uns mil metres de profunditat. La gran massa rocallosa apareix com flotant en l'espai. Els panorames son llunyans y extensíssims. Tot es vist com en un gran mapa de relleu.

3 h. Cim enasprat en lo alt del carenar. Se davalla seguint el fil d'aresta de la serra.

3 h. 5. Canal dels Cabirols, pas molt estret, precipici a banda y banda.

Nova escalada per rocall que s'esllavissa fàcilment.

3 h. 15. Cim alterós, enca-

rat ab el pitó superior. La timba l'envolta. Es forçós tornar a baixar pera seguir el carenar. Davallant penós encara que curt. Les pedres s'esllavissen al contacte dels peus y cal apoïar-se y fixar-se bé.

3 h. 20. Canal de Riambau. Es la més dreta y alta del massís. Es un passant que no té més d'un metre d'amplaria per una llargaria d'uns vuit o deu. Cal tenir el cap ben seré y exempt de rodejes pera atravessar-lo. Fa esgarriar la timba que s'obre a cada costat.

Sota la boca de la canal, en el costat nord, s'obre un xic en avall una grandiosa grallera que bada una ampla y fosca gola. Fa de mal baixar-hi y ofereix perill sino's té seguretat de cap y bon compte en fixar bé els peus.

Desde aquí s'embrén la més ferma y perillosa escalada, pel ràpid y movediç davallant de trinxades roques que no ofereixen mica de solidesa al aferrar-s'hi. Es menester valdre's de peus y mans buscant allí aon millor arrapar-se.

3 h. 30. Cim del Pedraforca — 2507 m. alt. — S'aixeca estímbat entre la canal de Riambau y la Canal Gran que s'obre al altre costat, separant-lo d'altre gegantesc pitó que té vuit metres menys d'elevació, segons comprovació oficial. S'aixeca gegantesc y magestuós al davant.

Al dessota, dret al costat de mig-jorn, s'hi obre l'enforçada que separa els dos fantàstics Pals; l'inferior molt més baix y de menor extensió.

El cim superior del Pedraforca forma una punta molt aguda d'escassa capacitat, pera aguantar-s'hi quatre o cinc per-

sones. El precipici l'envolta arreu.

La direcció general del carenar es de ONO. a ESE.

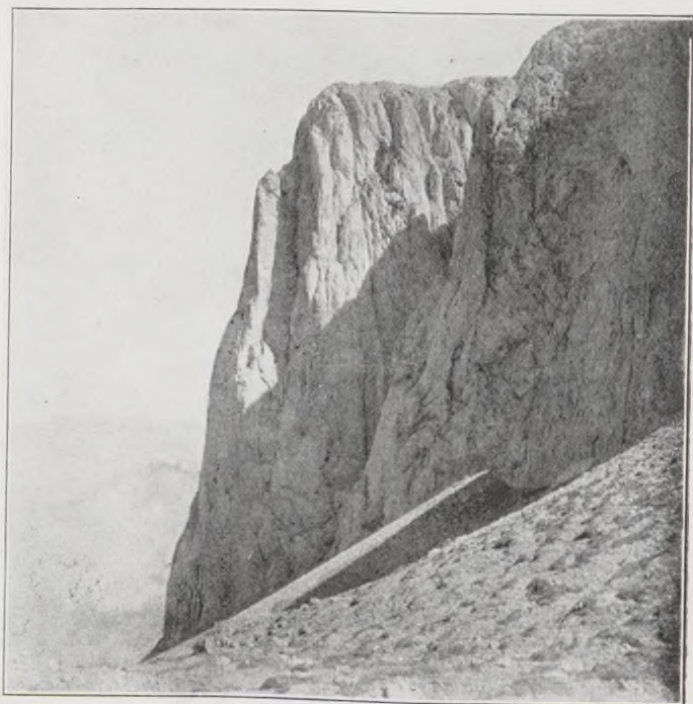
El Pedraforca es una de les montanyes més originals y de caracterisat aspecte de Catalunya. Pels indrets de llevant y ponent ofereix a la vista dues grans puntes o pollagons, ardides y magestuoses, alteroses y superbes que simulen l'aire de pals gegantescos de fantàstica forca. Mirat des de'l costat nord presenta, en cambi, l'aspecte d'un colossal mural·lam emmarletat y pel de mig-jorn el d'un conjunt de torres, puntes y enderrocs, restos d'imaginaria fortaleza de titans enderrocada. Des de molt apartades terres es vist y conegut, tant per son peculiar aspecte com per sa situació avançada enfora del gran arbre pireneic.

Son panorama es de primer ordre, tant en sa part local com en la extensió de sos grans horitzons.

S'obren a gran fondaria a son envolt, la magnífica vall del Gresolet, els clots de Set Fonts y de la Tossa, el sot de Sorribes, la xamosa vall de Gósol y la desfregada vall de Saldes. Els termes nord estan ocupats per la llarga y enérgica serra de Cadí, el Pendis y la serra del Moixaró. Per darrera dels trencalls d'aquesta s'ovira una bona part de la Cerdanya, el plà de la Perxa, Font Romeu y els forts de Montlluís, les serres del Carlit y de Madres. Al NE. s'esten la carena pirenenca des de'l Padró dels Quatre Batlles y el Puigllançada fins al mar, ressortint el Puigmal, Bastiments, Canigó y alguns cims alterosos de la Garrotxa y de les Alberes. Se destaquen al NO.

els grans massisos del Verd, Port del Comte, Oden y Cap de Querol y, més apartades, les altes montanyes del Pallars, Andorra y Pirineu central. El panorama dret a llevant, ponent y mig-jorn es dilatadíssim y impossible de senyalar, ressortint ufanosos en primer terme la

No hi manquen tampoc senyals y molta llei de cassa. Les gralles s'amaguen en ses grans y pregones cavitats; les àguiles capdals voleien magestuoses per damunt dels més alts estimballs. Tant la flora com la fauna de la montanya son interesantíssimes. Els cims son

Desde'l cim del Pedraforca. Piló Oriental

Serra den Cija y els Rasos de Peguera. Fins a terres d'Aragó, allarga la vista. Imposible descriure en detall tan bé de Deu de terra catalana com s'ovira des de tan superb y desembarassat mirador.

Els isarts hi tenen son castell y es sa mansió afavorida.

nusos y pelats, en cambi en els sots pregons la vegetació arborescent es esplèndida. Tot el carenar està trinxat en sa gran osamenta per la força del temps, pel fuetgeig dels llamps y per les neus y glaçades que al hivern tot ho corsequen.

S'obren en la part mitjana

del costat nord, en la banda més ubaga, petites bofies o geleres que conserven constantment el glaç.

Es de les poques montanyes que en els cims, no pugui veure's animada per l'alegria dels remats.

de baixada com a variant y pera guanyar camí.

Va a trobar-se desde Gósol la pedregosa entrada del clot de la Tossa, tot propera al poble. S'origina aquest clotat en el raspatller NO. del Pedraforca.

Pedraforca y clot de la Tassa desde prop de Sorribes

ITINERARI N.º 94

Ascensió al Pedraforca desde Gósol

PEL CLOT DE LA TOSSA

3 h. Itinerari més directe que l'anterior no obstant menys bell y interessant. En tot cas es aconsellable fer-lo

Se remunta tot de plà la desfregada y trista clotada per un dolent viarany que's perd sovint entre'l desballestat pedregam. S'aixequen als costats els estreps sortints de la gran montanya, pelats y ericats. Aspres aspectes de penyalars. 20 m. Roc den Janeta. Penyal de forma aguda. Darrera seu s'hi amaga una grossa ca-

vitat nomenada la Espluga de la Joana.

La pujada s'accentua fermament pel trocejat pedregall. Tot pujant y fixant enera l'esguard se gaudeix d'una bella perspectiva de la vall de Gósol y de la serra del Verd y de Les Comes.

La costa's fa molt penosa. El paisatge es desfregat. Va guanyant-se la caient dreta de la desolada vall.

1 h. Font de la Solana de la Tossa—1800 m. alt. — L'aigua nascuda en el roquer es molt freda y bona.

Va remuntant-se la clotada per la recta y rosta vessant, sempre de travers, guanyant elevació en seguides reblíncoles. La caient de serra molt pedregosa es de tant en tant englebada, d'un herbam lliscós; sovint es estimbada, ab sortits grenys abruptes que cal escalar.

Se troben al pas fondes gralleres. Les gralles s'entaforen en aquests caus. Surten afora'l matí alçant-se cridaneres, a grans volades y en acoplada munió, pera tornar-se a encauar al cap tard.

Va dominant-se l'ampla y deserta clotada, encapçalada per la collada del Verdet, tenint per alt muraldal, en sa part esquerra, l'extrem occidental del esqueixalat y vertical Pedraforca.

1 h. 25. Se guanya'l cim de la aresta rocallosa y retallada que domina la vall y's va serrejant entre ericalls.

Al dessota, en la part oposada, s'hi obre la més vistosa vall de les Set Fonts, de verds fondals envellutats.

1 h. 40. Collada del Verdet, desde aon se segueix el pas marcat en l'*itinerari anterior*.

3 h. Cim del Pedraforca,

ITINERARI N.º 95

Ascensió al Pedraforca desde Gósol

PER LA MUGA

2 h. 30. *Es l'itinerari més curt pera fer l'ascensió. Les cavalleries no poden anar sino fins a can Vicentó, a tres quarts d'hora de distància de Gósol. Es excursió molt penosa y escalada molt ferma, propia sols pera gent avesada a la montanya. Es força interessant.*

Se surt de Gósol seguint el camí ral de Berga, marcat en l'*itinerari n.º 76*.

30 m. Coll del Cap de la Oració.

Se deixa'l camí ral de Berga y s'empren la pujada dret a llevant enlairant-se per un petit corriol.

40 m. Font de can Vicensó. La casa queda separada a curta distancia.

Se segueix en amunt d'estreta y esquerra clotada entre rocaders y penyes destroçades. Vista restringida.

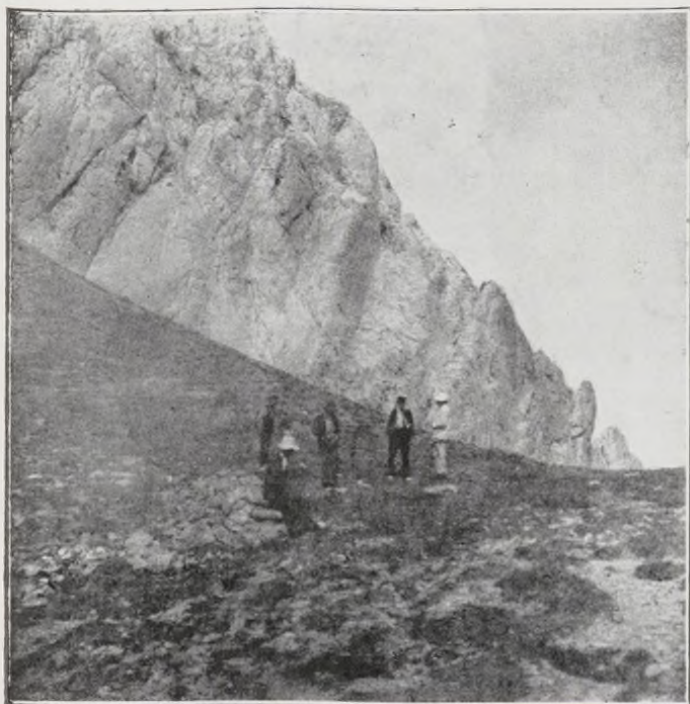
50 m. Embrancament de clotals. El que vé a la dreta baixa de Prat de Reo. Se pren el que's presenta a l'esquerra.

Se puja en amunt per la engolada afrau de la Muga, entre grenys ferestecs y estimbat barrancal esglaonat. Dolents passants.

1 h. 10. Se perd del tot la vista de la plana, entaforant-se en amunt de la amagada afrau. Pujada ferma per l'encaixonat barranc, rublert d'estimballs y desprendiments de penyes triturades, alçant-se en una banda els esperons ericats y romputs de les Llosanques y en

l'altra'l muraldal esgalabrat de l'Espeixó. Va escalant-se la feréstega afrau acanalada que baixa de la enforcadura del Pedraforca. Cal assegurar els peus, evitant el perill del ensulciament de les penyes y'l rodolament de les mal afermades

1 h. 55. Enforcadura del Pedraforca — 2350 m. alt. — Trencall més que coll, ample y desfregat, ab escàs herbei en son pla. És d'un efecte colossal. S'alcen a cada costat les gegantines parets de les dues crestes d'espadats verticals que formen

Pedraforca. Enforcadura

pedres. La devastació es gran en aquest sot encongit. Sols clapiça o roques desfermades rodejen el reduït espai. Tot sembla que amenaçi despenyar-se. Esquerdades o mig partides penyes tanquen la canal.

L'espai reclós en els costats s'obre de sobte al enfront.

els dos pals o cogullons, com se'ls anomena generalment en el país; murallons alts, estrets y allargaçats que's prolonguen estensament, en especial el superior, coronat d'agudes puntes de rectes pitons.

Dret al costat de Gósol a llevant cau una enorme clapiça,

en dreta rossolada de pedregall, d'una estensió y espessor considerables.

Produeix ferma emoció y record inesborrable la contemplació d'aquelles formidables muralles de penya alçades a cada costat apareixent inabordable y l magnífic panorama que entre elles se desenrotlla.

Una forta corrent d'aire s'hi estableix generalment y per poc que'l vent bufi hi es insuportable l'estada, fent-se sovint impossible restar de peu dret en la canal, sobretot en el caire d'ella que cau damunt de la clapissa. Els udols que mou'l vent al refregar-se en les pelades cingleres y al arremolinar-se pera travessar la canal fan una impressió pregonia.

En el costat de mig-jorn s'hi aixeca'l muradal del pollagó de migdia o inferior de menor altitud que l'altra o sia'l de dalt y de més curta extensió. Se presenta espatat y es inaccessible per aquest costat; pera pujar-hi es indicada la banda que dona al costat de Prat de Reo.

Prop de l'enforcadura y en la vessant escabrosa d'aquest pollagó, un xic enlairada y ab difícil accés, s'hi obre una pregonia grallera.

En el costat Nord s'alcen les dues puntes més altes de la cresta que forma'l cogulló superior. La més oriental separada de l'altra per fonda y acanalada bretxa es del tot insuperable per aquest indret enterament espatat; pera guanyarla es precis enfilelar-se escallant gaire bé verticalment el costat que mira a llevant aont ab mes o menys dificultats s'hi puja per damunt dels estreps ués baixos que s'estenen entre'l Gresolet y Saldes.

Pera pujar a la altra punta, la més alta, cal forta y penosa escalada o bé pel costat de la bretxa aprofitant els grops de la penya y els esmirriats y escassos matolls pera arrapar-se o bé més a l'esquerra per un escorranc acanalat que baixa del propi cim. Per tots dos indrets es prou dolent, difícil y perillós l'ascens sino s'aseguren béls peus y fins les mans y sino's té prou serenitat davant de l'abisme. Aconsello ab tot pujar pel primer y baixar pel segon, cas de que no's vulgui seguir l'aresta, recorrent els cims y davallant per la canal del Verd. (*Vegís itinerari n.º 93*).

2 h. 30. Cim del Pedraforca.

ITINERARI N.º 96

Ascensió al Pedraforca

PER PRAT DE REO, DESDE GÓSOL
COGULLÓ INFERIOR

3 h. *Molt interessant si's vol fer a la vegada l'ascensió al Pal inferior. Les cavalleries pugen ab dificultat fins a Prat de Reo. Com ja he indicat anteriorment les distàncies en l'ascensió, sols poden esser donades com a punt de comparació, depenent de la major o menor pràctica que's tinga en aquesta mena d'excursions.*

Se segueix el camí ral de Berga. (*Itin. n.º 76*).

30 m. Coll del Cap de l'Oració.

Des de'l coll del Cap de l'Oració se segueix el propi itinerari fins al enforc de les afraus de La Muga y de Prat de Reo.

50 m. Embrancament. Se penetra, cap a la dreta, en l'afrau de Prat de Reo. Va remonçant-se'l fondal tan aviat per herbei molt lliscós com per damunt del pedruscall arrocegat y esmenucat, caigut dels cims. El pujant es molt cansat, tant per sa dura pendent com per la estructura del terror. A la dreta tanquen l'afrau els estímballs

glebat que s'esten fins al caient de la vall de Saldes. El tanquen per una part els cingles de Roca Roja que cauen, pel costat oposat, al dessobre de coll de Jou y per l'altra l'espadat agut del Cogulló baix que's redreça enlairat y formidable.

En un costat del ras, sota'l caient vertical del Pedraforca, hi raja una molt fresca font. El

Rumpants del Pedraforca

de la cinglera de Roca Roja, avant mur del Pedraforca. A l'esquerra s'estenen els estreps del Cogulló baix o meridional. La tirada es llarga y penosa. La mirada no te altre cosa en que fixar-se més que en cingleres, espadats, roques, enaspralls, dureses de paisatge, soletat, devastació.

1 h. 40. Prat de Reo—2000 metres alt.—Hermós ras en-

pinatar s'enfila fins a tocar el ras, produint a son entorn bellíssims paisatges de bosc, realçats per l'aspecte dels pins retorçats pels torbs y les ventades y decantats alguns ostentant reseques soques y aspre brancall, castigats per les neus y les gelades.

Per a guanyar el Pal baix o Cogulló meridional del Pedraforca precisa revoltar els espadats

per dessobre'l Prat de Reo y la baga que l'envolta, emprenent l'ascensió pel costat de migjorn que cau damunt de Saldes. Se guanya'l cim escalant el dur y encinglat penyalar en cosa de mitja hora.

Dalt del cim forma un bell replà, aon hi arriben a pujar-hi les ovelles, encara que no gaires. També hi pugen, segons la veu del poble, les bruixes en l'últim dia de l'any repartint-se des de allí a les dotze de la nit y després d'un ball infernal, les terres aon durant l'any deuran anar a fer llurs malvestats. Jo no'n puc donar cap fé perque no hi he estat per semblant diada.

En un dels costats del cingle prop del plà hi ha una creu de ferro de dos palms d'alçaria.

Per a guanyar el Pal superior des de Prat de Reo, es forçós

practicar una escalada molt dreta pels estimbats caients del Cogulló inferior, afermant-se de peus y mans en el crú penyalar, afavorint-se dels matolls que s'aferren en els esqueis y aprofitant les fisures de les roques per a apuntar-hi el peu.

2 h. 10. S'arriba ab prous treballs al extrem de la caient occidental del Cogulló que forma una aresta aspra, rocallosa y estimbada per tots indrets. Al fons s'obre un barranc trencat y ferestec, del tot desolat, que cau a l'afrau de la Muga.

Van guanyant-se les nues roques per dessobre la barrancada, assolint-se per fi altra aresta, que arrenca de l'enforcadura dels dos Pals.

2 h. 25. Enforcadura del Pedraforca. (*Vegis itinerari anterior*).

3 h. Cim del Pedraforca.

Caients del Pedraforca prop de Prat de Reo

ITINERARI N.º 97

Ascensió al Predraforca

PER GÓSOL, COLL DE JOU
Y PRAT DE REO

3 h. 15. *Variant del anterior itinerari assequible a les cavalleries fins a Prat de Reo. A peu es preferent l'anterior.*

Se segueix des de Gósol el camí de Berga (*itinerari n.º 76*).

35 m. Se deixa el camí de Berga y se segueix el de Saldes (*itinerari n.º 85*).

1 h. 10. Coll de Jou.

Des de'l coll se pren a l'esquerra en direcció al nord un petit viarany, molt perdedor, que s'enfila entre bosc y grenys de penya. A ma esquerra s'ajunquen els ericalls dels cingles de Roca Roja.

1 h. 55. Prat de Reo (vegis *itin. anterior* el qual se segueix)

3 h. 15. Cim del Predraforca.

VII

COMARCA ALTA. — COSTAT DE PONENT

ITINERARI N.º 98

De Gósol a Tuxent

PER COLL DE JOSA

2 h. 45. *Camí de ferradura. Excursió de montanya força agradable.*

Desde la plaça de Gósol se pren un carrer que porta la direcció dret al Nord, sortint-se tot seguit de la població y recorrent-se'l plà prop del curs del riu.

15 m. Arribant al extrem del plà'l camí s'enlaira sobre la vall.

20 m. Comença una forta pujada pera guanyar el coll, dominant-se guapament la vall de Gósol.

30 m. Coll de Josa—1690 m. alt.—obert entre'ls cingles de Costafreda y Castell de Termes y entre caients del Aiguadevall y del riu Lavansa. Limit

entre la Comarca del Cardener y l'Urgellet.

Nou panorama de la serra de Cadí, Cadinell y vall de Josa.

El camí molt pedregós baixa en zigzagues en direcció al Nord tenint a la dreta una clotada que va a la vall de Cernerres.

40 m. Cap de Serrat. El camí torç dret a ponent deixant el clot de coll de Josa y faldejant per damunt de la vall de Cernerres.

1 h. 10. Enforc ab el camí que de Tuxent va a Bagà.

1 h. 15. Se troba'l curs del petit riu de Cernerres que vé de la clotada dels Cortils y del coll de les Bassotes. Se segueix en avall pel propi llit.

Se deixa a la dreta'l camí que puja a Josa y a coll de Jovells. (*Itin. n.º 102*).

Josa està situada pintorescament al enfront, esgraonat el poble desordenadament desde'l